

MEDIA IN
 TURKIJE

Culturele polarisatie treft ook geliefde Turkse soapserie, tot verdriet van kijkers, ziet Turkije-correspondent Rob Vreeken

Eigenlijk kan een soap het niet beter treffen: de reacties van de kijkers weerspiegelen exact het conflict dat ten grondslag ligt aan de verhaallijn. De serie *Cranberry Sorbet* ('Kizilcik Serbeti') gaat over de grote culturele tweedeling in de Turkse samenleving: die tussen moderne seculieren en gelovige conservatieven. En wat gebeurt? Conservatieve kijkers zijn boos dat zij in de serie worden weggezet als bekrompen idioten, seculiere kijkers vinden dat zij worden geportretteerd als, nou ja, bekrompen idioten.

Bij aanvang van de serie, in oktober, waren het vooral moderne Turken die zich geschokt voelden. Waarom, bijvoorbeeld, trok een boze seculiere vrouw in een winkel een andere vrouw de sluier van het hoofd? Dat gebeurt in werkelijkheid toch nooit? Naderhand echter zwol onder conservatieven de kritiek aan. Van de islamitische zedelijkheidsregels wordt in de serie een potje gemaakt. En waarom scheurt een boze moslim de varkentjes van het behang in een kinderkamer? Dat gebeurt in werkelijkheid toch nooit?

Meliha Çirtan, dochter Fisun Aldatmaz en kleindochter Ayça Aldatmaz kijken naar Cranberry Sorbet.
Foto Rob Vreeken

Vooralsnog triomfeert het conservatieve kamp. Vrijdag kreeg Show TV te horen dat de serie vijf weken lang niet uitgezonden mag worden. Volgens de Hoge Raad voor Radio en Televisie (RTÜK), de mediawaakhond in Turkije, moedigt de serie geweld tegen vrouwen aan. Een vrouw, Nursema, wordt erin van het balkon geduwd door haar echtgenoot, omdat zij in de huwelijksnacht seks weigert.

Het verbod komt hard aan in Turkije. De serie is een kijkcijferkanon. Seculieren zowel als conservatieven bleven massaal thuis als vrijdagavond om negen uur een nieuwe aflevering op het scherm verscheen. Nu moeten Meliha Çirtan en haar dochter Fisun Aldatmaz het doen met een oude aflevering op YouTube. In de huiskamer van Fisun bespreken ze de kwestie, naast elkaar op de canapé, zoals ze alle tot nu 22 afleveringen hebben bekeken.

De vrouwen zijn seculiere Turken. Net als critici in de progressieve media vermoeden zij dat van hogerhand uit ideologische motieven is ingegrepen. Het geweldsargument zou er met de haan bij zijn gesleept. Ze tonen een fragment uit een andere serie, *Drie zusters*. Bij een van losbandigheid beschuldigde vrouw vliegen de stenen door de ramen; ze heeft een bloedende hoofdwond. 'En dat mag wel!', zegt Fisun. 'In de balkonscène was geen bloed te zien, alleen een zacht duwtje.'

Cranberry Sorbet draait om een jong stel. Doga, uit een seculier nest, raakt zwanger van Fatih, een man uit een conservatieve familie. Ze besluiten te trouwen. Zo raken de twee families - maatschappelijk gezien tegenpolen - met elkaar verweven. De conflictstof ligt daarmee voor het oprapen, overigens ook binnen de relatie. Zo regelt Fatih stiekem dat Doga, een tandarts, geen mannelijke patiënten te behandelen krijgt. Doga pikt dat niet en het komt tot een tijdelijke breuk.

Typerend is dat Fisun en Meliha het conservatieve deel van het kijkerspubliek consequent met 'zij' aanduiden. 'Zij vinden de serie ook mooi', zegt Meliha. 'Nee hoor, ik denk dat zij boos worden', zegt Fisun. 'Wij kunnen met zelfspot lachen om de moderne familie, maar lachen zij ook om de conservatieve familie?'

Journalist Nazlan Ertan prijst op de site Anka News het evenwicht in het scenario. 'Scheuren en zwakheden' in beide kampen worden volgens haar blootgelegd. De kracht van de serie ligt in de wijze waarop vrouwen worden verbeeld: eigengereid en zelfbewust. Evrim Kepenek legt op de nieuwssite Bianet een lijntje naar de politiek. De culturele polarisatie in het verhaal staat volgens haar centraal bij de verkiezingen van 14 mei in Turkije. Het tijdelijke verbod is 'een voorproefje van wat vrouwen te wachten staat' als Erdogan wint.

WACHTLIJSTEN

Breng jeugdzorg naar de klas, dan raakt het systeem niet overbelast. En alle partijen profiteren: kinderen, ouders en de school

Om het systeem van jeugdhulp niet te overbelasten, is er ook een andere optie voor kinderen met milde klachten: laat jeugdhulpverleners en leraren samenwerken. Dat levert goede resultaten op voor iedereen.

Mariette Haasen is docent/onderzoeker aan Fontys en de postdoctorale opleiding tot schoolpsycholoog.

Jacqueline van Swet is oud-lector Leerkracht in Samenwerken.

Sinds staatssecretaris Maarten van Ooijen (Jeugd en Preventie) zijn zorgen uitte over de enorme toename in het aantal kinderen dat jeugdzorg krijgt (nu landelijk één op de twaalf, tegenover één op de 27 in 1998), wordt hierover in de media druk gediscussieerd.

Van Ooijen vindt dat ouders hun kinderen minder snel naar een hulpverlener moeten sturen. Hij wil af van de enorme hoeveelheid aan individuele trajecten voor kinderen en jongeren met problemen. Jeugdzorg kan dat eenvoudigweg niet aan.

In die discussie komt de zorg naar voren dat klachten van kinderen niet serieus worden genomen, dat hulp te laat wordt geboden, dat de weg naar hulp voor veel gezinnen lastig is en dat dit alles uiteindelijk zal leiden tot nog grotere schade bij kinderen en jongeren.

In de eerste plaats onderschrijven we de kritiek op hoe de jeugdzorg, zeker sinds de decentralisatie in 2015, functioneert. En dat moet snel echt anders. Wij denken echter dat Van Ooijen ook een punt heeft en dat veel kinderen beter af zijn als de inzet van jeugdhulp op een andere manier wordt georganiseerd.

Op dit moment zijn er twee mogelijkheden: kinderen krijgen 'geen hulp' of zij komen terecht in het systeem van jeugdzorg. Een middenweg lijkt niet te bestaan.

Wij hebben de afgelopen jaren onderzoeksprojecten opgezet en begeleid waarin onderwijs en jeugdhulp samenwerken met juist wél een mid-

Zelfs in coronatijd, toen veel jongeren klachten ontwikkelden, bleef het welzijn van onze leerlingen gemiddeld, of verbeterde zelfs

denweg. Wij ontwikkelden programma's waarin jeugdhulp en leraar - op school, in de klas - samenwerken en waarbij de ouders betrokken worden. Uit ons onderzoek bleek dat dit goed werkt.

Zelfs in coronatijd, waarin zoveel leerlingen internaliserende klachten ontwikkelden, bleef het welzijn van de leerlingen van onze projecten gemiddeld of verbeterde zelfs. Leerlingen die op deze manier lessen in sociaal en emotioneel leren aangeboden kregen, ervoeren meer verbinding met hun leraar en met medeleerlingen.

Voor leerlingen met milde klachten was deze werkwijze voldoende: hun klachten werden voldoende serieus

genomen en zij hadden geen 'zwaar' hulptraject nodig. Leerlingen die onvoldoende profiteerden van het klassikale aanbod, kregen op school aanvullende groepsgewijze interventies, verzorgd door jeugdhulp, zoals een gerichte training in sociale vaardigheden of trajecten voor leerlingen die zich eenzaam voelden.

Voor leerlingen die daarnaast meer hulp nodig hadden, was de weg naar jeugdzorg makkelijker. Zij en hun ouders hadden immers al kennis gemaakt met jeugdhulp en de jeugdhulpverlener had het kind of de jongere al enigszins leren kennen.

Afgezien van de positieve effecten op de leerlingen had deze werkwijze ook positieve effecten voor de betrokken leraren en jeugdhulpverleners. Zij leerden met elkaar samenwerken, leerden elkaars taal en werkwijze kennen en ontdekten elkaars expertise. Leraren leerden hoe zij zouden kunnen omgaan met gedragsproblemen, hoe zij de sociale en emotionele ontwikkeling van hun leerlingen kunnen bevorderen - wat weer leidt tot positief gedrag, zo blijkt ook uit Amerikaans onderzoek. Bovendien werden zij flexibel in de invulling van hun learsvak.

Leraren durfden, waar nodig, over de grenzen van hun professie heen te stappen, bijvoorbeeld door te praten over (moeilijke) onderwerpen met leerlingen en hun ouders.

Jeugdhulpverleners op hun beurt leerden meer met groepen te werken (daar waar ze vaak geneigd waren individuele therapie aan te bieden) en zij leerden op een vanzelfsprekende manier hun potentiële cliënten kennen.

Kortom: breng jeugdhulp naar de scholen, de plaats waar kinderen veel uren doorbrengen. Daar is iedereen bij gebaat - scholen, jeugdhulp, kinderen en jongeren, en hun ouders.

BAS VAN DER SCHOT
